

3-SINF TARBIYA DARSLARIDA INNOVATSION, PEDOGOGIK, IJODIY YONDASHUV

Tohirova Sevinchoy Erkaboy qizi

UrIU Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 3-kurs talabasi

Annatatsiya: *Ushbu maqolada uchinchi sinf uchun mo‘ljallangan "Tarbiya" darsligi haqida taxlil qilib so‘z yuritilmoqda. Bu darslikda turli mavzudagi ma'lumotlarni, topshiriqlarni jamlab, ular yordamida turli vaziyatlarda tog'ri qaror qabul qilishni, o'z his-tuyg'ularingizni, birovlarining quvonch va kechinmalarini his qilishlari haqida ma'lumotlar berilgan. O'zbekistonda yashovchi millat va elatlarning urf-odatlarini, madaniyati haqida ham qiziqarli ma'lumotlarni bilib olasiz. Bilimlar olamiga sayohatingiz foydali va qiziqarli bo'lsin! Shuningdek, ularning bugungi kundagi ahamiyati haqida so'z borgan.*

Kalit so‘zlar: *innovatsion yondashuv, pedagogik usullar, ijodiy yondashuv, tarbiya darslari, o‘quvchilarni tarbiyalash, his-tuyg‘ularni anglash, qaror qabul qilish ko‘nikmalari, milliy qadriyatlar, urf-odatlar va madaniyat, o‘zaro hurmat, zamonaviy ta‘lim, darslik tahlili, o‘quvchilar faolligi, tarbiyaviy metodlar.*

Abstract: *This article analyzes the textbook "Tarbiya" for the third grade. This textbook contains information and tasks on various topics, and with their help, it provides information on making the right decisions in different situations, feeling your own emotions, and the joys and sorrows of others. You will also learn interesting information about the customs and culture of the nations and peoples living in Uzbekistan. May your journey into the world of knowledge be useful and interesting! It also discusses their importance today.*

Keywords: *innovative approach, pedagogical methods, creative approach, educational lessons, educating students, understanding emotions, decision-making skills, national values, traditions and culture, mutual respect, modern education, textbook analysis, student activity, educational methods.*

Bugungi kunda pedagogik nazariyadan tashqari zamonaviy pedagogik amaliyot jarayonlarida innovatsion metodlardan foydalanish zamon talabi darajasiga globallashti. Ta‘lim jarayonida yangidan yangi metodarni qo‘llash hozirgi kundagi o‘quvchilarni boshlang‘ich ta‘limning obyektlaridan biriga aylandi. Innovatsion faoliyat davlat siyosati darajasiga ko‘tarilib, hukumatimizning 2020-yil 7-aprelda qabul qilingan “Innovatsion faoliyat to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasining qonuni, “2022-2026 yillarda O‘zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Prezident Farmoni qabul qilindi[1]. Shuningdek O‘zbekiston Respublikasining “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni va “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi”ga asosan zamonaviy ta‘limning ilg‘or metodlaridan foydalanish boshlang‘ich sinflarda ta‘lim oluvchi o‘quvchilarning ilmiy ko‘nikmalarini oshirishda asosiy me‘zon sifatida qabul qilingan. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun vatanga muhabbat, o‘z xalqining qadriyatlarini, madaniyatini hurmat

qilish, yurtni qo‘riqlash va himoya qilishga doim tayyor turish- vatanparvarlik tuyg‘ularini o‘rganishlari va ma‘suliyatlarini ham xis qila olishlarini o‘rgatuvchi fan qilib berilgan.

Ta‘lim jarayonida ilg‘or pedagogik texnologiyalarni faol qo‘llash, ta‘lim samaradorligini oshirish, tahlil qilish va amaliyotga joriy etish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir. Boshlang‘ich ta‘lim umumta‘lim maktablarining bosh bo‘g‘ini bo‘lgani sababli ana shu jarayonda o‘quvchi shaxsining mukammal rivojlanib borishiga ko‘proq e‘tibor berish lozim. Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining mas‘uliyatlari cheksizdir. Ular maktab ostonasiga endigina qadam qo‘ygan o‘quvchilarni maktab hayotiga ko‘niktirib, zamonaviy bilim olishlariga yo‘l ochib beradilar. Bolalarning o‘qishga munosabatlari, aqliy salohiyatlari ana shu davrda shakllanadi. Bu ham boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining vazifasi mas‘uliyatli ekanligini ko‘rsatadi. Pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar tashkiliy usullari, o‘tkazish metodlariga ko‘ra o‘quvchi ehtiyojiga mos tushishi kerak. Chunki bunday darslar bola ruhiyatiga yaqinroq bo‘ladi.

Inson hayoti davomida tabiiy boyliklardan tinimsiz foydalanadilar. Lekin ko‘pincha atrog-muhitga zarar yetkazayotganini sezmaydi. Zavod-fabrikalar suv havzalariga chiqindi tashlaydi, oqibatda juda kop baliqlar va boshqa suv hayvonlari girilib ketadi. Atmosferaga chiqarilayotgan chigindilar esa bizni quyoshning zararli ultrabinafsha nurlaridan himoya qiladigan ozon qatlamini yemirib tashlaydi. Shaharlar atrofida tog'dek uyilib yotgan axlatxonalardan chiqqan zaharli kimyoviy moddalar yomg'ir suvi bilan qo‘shilib, tuproqqa singishi natijasida yerosti suvlari - ichimlik suvi manbalari ifloslanib boryapti. Inson o‘rmonlarga, ko‘llarga, daryo-dengizlarga axlat tashlab, tabiatni vayron qilyapti. O‘rmonlar, daraxtlar kesilib ketayotgani oqibatida juda ko‘p jonivorlar va qushlar yashash joyidan, inson esa toza havodan mahrum bo‘lmogda. Yosh o‘quvchilarga xar bir narsani miyyasiga singdirib to‘g‘ri foydalanishlari ham o‘rgatuvchi kitob desak ham mubolag‘a bo‘lmaydi. Ta‘lim tizimida innovatsion deyilganda, ta‘lim maqsadi va mazmuniga yangilik kiritish, yangicha yondashish, pedagog va talabaning hamkorligidagi faoliyatini tashkil etish, pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish jarayoni, ta‘limning uslub, shakl va vositalarining majmuasi tushuniladi. Amaldagi usullar yangi avlod o‘quvchilari bilan unchalik samarali ishlamaydi. Standartlashtirilgan ta‘lim bolaning individual fazilatlarini va ijodiy o‘rishga bo‘lgan ehtiyojni hisobga olmaydi. Eski usullar bilan hal qilib bo‘lmaydigan qator muammolarga qaramay, innovatsiyalarni joriy etishda qiyinchiliklar mavjud. O‘qituvchi tushunishi kerakki, innovatsion usullarni joriy etish nafaqat o‘quvchilarga materialni yanada samarali o‘zlashtirishga yordam beradi, balki ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Lekin bu o‘qituvchining o‘z intellektual va ijodiy salohiyatini ro‘yobga chiqarishiga ham yordam beradi[1]. Zamonaviy o‘qitish usullarining afzalliklari uning asosi sifatida an‘anaviy o‘qitish usullarini hisobga olishi va o‘quvchilar yangilarini o‘z ichiga olgan holda uni butunlay e‘tibordan chetda qoldirmasliklari kerak. Biroq, zamonaviy o‘qitish usullari hozirgi asrga atrof-muhit va muhit bilan engish uchun mos keladi.2 Innovatsion ta‘lim texnologiyasi - o‘qitishning innovatsion usullaridan foydalanishga asoslangan ta‘lim texnologiyasi. Pedagogika fanida innovatsion ta‘lim texnikasining uch

turi shartli ravishda ajralib turadi: o’quv jarayonini yoki uning muhim qismini qayta tashkil etishni talab qiladigan radikal, birlashtirilgan, bir nechta ma’lum elementlarni, uslublarni yoki usullarni birlashtiradigan, shuningdek, modifikatsiya qiluvchi yaxshilashni maqsad qilgan. ularni sezilarli darajada o’zgartirmasdan klassik usullar. Agar ularning mazmun tomonini tahlil qiladigan bo’lsak, bu texnologiyalar o’quvchilarning kasbiy faoliyatni tushunishga ijodiy yondashishini shakllantirishga, fikrlash mustaqilligini, muayyan vaziyatda maqbul qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradigan faol o’qitish usullariga asoslanganligini ta’kidlash mumkin. Quyidagi o’qitish uslublari sizning sinfingizni o’zgartiradi. Talabalaringiz uchun o’zgaruvchan ta’lim tajribasini yaratish uchun iloji boricha ko’proq integratsiya qiling.

1. Qaytarilgan sinf. Keling, eng mashhur zamonaviy o’qitish texnikasidan boshlaylik. An’anaviy o’qitish usullari o’quvchilarni birinchi navbatda sinfda fan bilan tanishtirishni, keyin uyda mustaqil ravishda o’qishni ko’rsatadi.

2. Taktik o’rganish. Kinestetik o’rganish sifatida ham tanilgan, taktik o’rganish namoyishlar va amaliy mashg’ulotlar orqali amalga oshiriladi. Ushbu o’qitish usuli onlayn sinflarga ham tegishli bo’lib, o’qituvchi faoliyat ko’rsatadi va o’quvchilar bir vaqtning o’zida o’z uylarida mashq qiladilar. Bu o’quvchilar epchillikni rivojlantirishi yoki narsalarni qurishi kerak bo’lgan amaliy mavzular va ko’nikmalar uchun eng mos keladi.

3. VAK o’rganish. VAKni o’rganish yuqorida qayd etilgan taktik usulidan kengroqdir, chunki u uch xil turdagi o’quvchilarni qamrab oladi: vizual, eshitish va kinestetik. Vizual o’quvchilar materialni (darsliklar, taqdimotlar, infografikalar, diagrammalar, diagrammalar) ko’rganlarida ma’lumotni yaxshiroq o’zlashtiradilar, eshitish qobiliyatini o’rganuvchilar (podkastlar, videolar, muhokamalar) va kinestetik o’rganuvchilar kontentni ijro etishda. VAK ta’limida hamma uchun nimadir bor - har xil turdagi o’quv materiallaridan foydalanish orqali siz o’quvchilaringiz har doim nima bo’lishini oldindan bilishlariga amin bo’lishingiz mumkin!

4. Loyihaga asoslangan ta’lim. Loyiha asosida o’qitishda o’qituvchi amaliy yoki nazariy loyihani topshiradi va talabalar loyihani amalga oshirish uchun ishlashi kerak. Loyihalar mavhum emas, balki real hayotdagi muammolarni hal qilishga qaratilgan.

5. Muammoli ta’lim. Muammoli ta’lim loyiha asosidagi ta’limga o’xshash bo’lsa-da, u muammoning boshqa narsalarni o’rgatishdan oldin taqdim etilishi bilan farq qiladi. Talabalar loyihani yakunlash uchun eng yaxshi harakat yo’nalishini tanlash uchun birgalikda yoki alohida ishlaydilar. Muammoli ta’limda asosiy bilim va dastlabki kashfiyotdan ilg’or loyihalarga o’tganimiz sari qiyinchilik darajasi asta-sekin o’sib boradi.

6. Hamkorlikda o’qitish. Hamkorlikda o’rganish - bu o’quvchilar birgalikda ishlaydigan har qanday loyiha yoki faoliyatni o’z ichiga olgan umumiy atama. Birgalikda o’rganishga asoslangan dars rejasi jamoaviy ish, delegatsiya, vaqtni boshqarish, hamkorlik, qaror qabul qilish va ijtimoiy ko’nikmalar kabi qimmatli yumshoq ko’nikmalarni shakllantirishga yordam beradi

7. Kooperativ ta’lim. Ushbu o‘rganish usuli hamkorlikda o‘rganishga o‘xshaydi. O‘qituvchi talabalarni kichik guruhlariga ajratadi, har bir a ‘zoga muayyan rol va vazifani bajaradi. Kooperativ ta ‘limda o‘quvchilar umumiy maqsadga erishadilar - ular bilan birga ular hamkorlik qilishni, mas ‘uliyatni o‘z zimmasiga olishni va jamoaviy ruhni rivojlantirishni o‘rganadilar.

8. O‘yinga asoslangan ta’lim. O‘yinga asoslangan o‘rganish bu atama tasvirlaydigan narsadir - o‘yinlarni o‘qitish jarayonining bir qismi sifatida ishlatish. O‘yinlar faol o‘rganish elementiga ega va ayniqsa qiziqarli, chunki ular odatiy o‘rganishdan o‘ziga xos "chalqitish" dir. Onlayn, guruhli yoki rolli o‘yinlar o‘quv dasturining bir qismi bo‘lishi mumkin. O‘yinlar avtomatik tarzda o‘quv muhitini qiziqarli qiladi va o‘rganish sarguzashtga aylanadi. Ta’rifga ko‘ra, o‘yinlar odatda mukofot va muvaffaqiyat hissini o‘z ichiga oladi, shuning uchun ular o‘quvchilarni juda rag‘batlantirishi mumkin. O‘yinga asoslangan o‘rganishga o‘xshash o‘yin mexanikasini o‘z ichiga oladi - bu shart emas, balki ballar, darajalar, nishonlar va peshqadamlar.

9. So‘rovga asoslangan ta’lim. So‘rovga asoslangan ta’lim zamonaviy ta’limda ommalashgan ta’lim usuli hisoblanadi. Odatda, o‘qituvchi ochiq savol beradi yoki loyihani topshiradi va o‘quvchilar loyihani yakunlash yoki nazariyani shakllantirish uchun o‘zlarining tadqiqotlarini olib boradilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. “2022-2026 yillarda O‘zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Prezident Farmoni 2020-yil 7-aprelda qabul qilingan “Innovatsion faoliyat to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasining qonuni”

2. Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Ta’lim muassasalarida multimedia exnologiyasidan foydalanish uslubi (Uslubiy qo‘llanma)- Qarshi: 2011.

3. Tolipov O., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. - T.:Fan 2006

4. Babayeva D. Nutq o‘stirish nazariyasi va metodikasi. TDPU. 2018.

5.<https://cyberleninka.ru/article/n/boshlang-ich-ta-limda-innovatsion-texn> 6.
<https://www.learnworlds.com/>

7. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.

8. Аслонов И. (2022) «Бобурнома» бадий - психологик тасвир муаммоси объекти сифатида. O‘zMU xabarleri. Toshkent - 2022. №1/5.